Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

26. února 2015 *

„Řízení o předběžné otázce — Prostor svobody, bezpečnosti a práva — Azyl — Směrnice 2004/83/ES — Článek 9 odst. 2 písm. b), c) a e) — Minimální normy, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli žádat o postavení uprchlíka — Podmínky pro získání postavení uprchlíka — Akty pronásledování — Tresty pro vojáka Spojených států, který odmítl sloužit v Iráku“

Ve věci C-472/13,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Bayerisches Verwaltungsgericht München (Německo) ze dne 20. srpna 2013, došlým Soudnímu dvoru dne 2. září 2013, v řízení

Andre Lawrence Shepherd

proti

Bundesrepublik Deutschland,

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení R. Silva de Lapuerta, předsedkyně senátu, K. Lenaerts, místopředseda Soudního dvora, vykonávající funkci soudce druhého senátu, J.-C. Bonichot (zpravodaj), A. Arabadžev a J. L. da Cruz Vilaça, soudci,

generální advokátka: E. Sharpston,

vedoucí soudní kanceláře: I. Illéssy, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 25. června 2014,

s ohledem na vyjádření předložená:

— za A. L. Shepherda R. Marxem, Rechtsanwalt,

— za německou vládu T. Henzem, A. Wiedmann a K. Petersen, jako zmocněnci,

— za řeckou vládu M. Michelogiannaki, jako zmocněnkyní,

— za nizozemskou vládu M. Bulterman a B. Koopman, jako zmocněnkyněmi,

— za vládu Spojeného království M. Holtem, jako zmocněncem, ve spolupráci s S. Fatima, barrister,

* Jednací jazyk: němčina.

— za Evropskou komisi M. Condou-Durande a W. Bogensbergerem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generální advokátky na jednání konaném dne 11. listopadu 2014,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 9 odst. 2 písm. b), c) a e) směrnice Rady 2004/83/ES ze dne 29. dubna 2004 o minimálních normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli žádat o postavení uprchlíka nebo osoby, která z jiných důvodů potřebuje mezinárodní ochranu, a o obsahu poskytované ochrany (Úř. věst. L 304, s. 12; Zvl. vyd. 19/007, s. 96).

2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi A. L. Shepherdem, který je státním příslušníkem Spojených států, a Spolkovou republikou Německo týkajícího se rozhodnutí, jímž posledně uvedená odmítla přiznat A. L. Shepherdovi postavení uprchlíka.

Právní rámec

Úmluva o právním postavení uprchlíků

3 Podle čl. 1 oddílu A odst. 2 prvního pododstavce Úmluvy o právním postavení uprchlíků, která byla podepsána dne 28. července 1951 v Ženevě [*Recueil des traités des Nations unies*, sv. 189, s. 150, č. 2545 (1954)] a vstoupila v platnost dne 22. dubna 1954 (dále jen „Ženevská úmluva“), ve znění doplněném Protokolem týkajícím se právního postavení uprchlíků uzavřeným v New Yorku dne 31. ledna 1967, který vstoupil v platnost dne 4. října 1967, se pojem „uprchlík“ vztahuje na kteroukoliv osobu, jež „se nachází mimo vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů, je neschopna přijmout, nebo vzhledem ke shora uvedeným obavám, odmítá ochranu své vlasti; totéž platí pro osobu bez státní příslušnosti nacházející se mimo zemi svého dosavadního pobytu následkem shora zmíněných událostí, a která vzhledem ke shora uvedeným obavám se tam nechce nebo nemůže vrátit“.

Směrnice 2004/83

4 Směrnice 2004/83 obsahuje následující body odůvodnění:

„(1) Společná azylová politika včetně společného evropského azylového systému je nedílnou součástí cíle Evropské unie spočívajícího v postupném vytvoření prostoru svobody, bezpečnosti a práva otevřeného těm, kteří donuceni okolnostmi oprávněně hledají ochranu [v Unii].

[...]

(3) Ženevská úmluva [...] [je] základem mezinárodního právního režimu na ochranu uprchlíků.

[...]

(6) Hlavním cílem této směrnice je na jedné straně zajistit, aby členské státy používaly společná kritéria pro zjišťování totožnosti osob, které mezinárodní ochranu skutečně potřebují, a na druhé straně zajistit minimální úroveň výhod poskytovaných těmto osobám ve všech členských státech.

[...]

(16) Je třeba stanovit minimální normy pro definici a obsah postavení uprchlíka, a aby sloužily jako vodítko pro příslušné vnitrostátní orgány členských států při uplatňování Ženevské úmluvy.

(17) Je nezbytné zavést společná kritéria uznávání žadatelů o azyl jako uprchlíků ve smyslu článku 1 Ženevské úmluvy.“

5 Podle článku 1 směrnice 2004/83 je účelem této směrnice stanovit minimální normy, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli žádat o mezinárodní ochranu, a obsah poskytnuté ochrany.

6 Pro účely této směrnice se podle jejího čl. 2 písm. c) „uprchlíkem“ rozumí „státní příslušník třetí země, který se v důsledku oprávněných obav před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů nachází mimo zemi své státní příslušnosti a je neschopen přijmout, nebo vzhledem ke shora uvedeným obavám odmítá ochranu dotyčné země [...]“.

7 Článek 4 uvedené směrnice definuje podmínky pro posuzování relevantních skutečností a okolností, které má žadatel předložit na podporu žádosti o mezinárodní ochranu. Tento článek v odstavci 3 uvádí:

„Posouzení žádosti o mezinárodní ochranu se provádí jednotlivě a jsou při něm zohledněny

a) všechny významné skutečnosti týkající se země původu v době rozhodování o žádosti, včetně právních předpisů země původu a způsobu jejich uplatňování;

b) významná prohlášení a dokumenty předložené žadatelem, včetně informací o tom, zda žadatel byl nebo by mohl být pronásledován [...];

c) konkrétní postavení a osobní situace žadatele, včetně takových faktorů jako jsou původ, pohlaví a věk, aby na základě osobní situace žadatele bylo možno posoudit, zda by jednání, kterým žadatel byl nebo mohl být vystaven, mohla být považována za pronásledování nebo vážnou újmu;

[...]“

8 Článek 9 téže směrnice, nadepsaný „Akty pronásledování“, definuje tyto akty v odstavcích 1 a 2 takto:

„1. Za pronásledování ve smyslu čl. 1 [oddílu] A Ženevské úmluvy je považováno jednání, které je

a) svou povahou nebo opakováním dostatečně závažné, aby představovalo vážné porušení základních lidských práv, zejména práv, od nichž se podle čl. 15 odst. 2 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod[, podepsané dne 4. listopadu 1950 v Římě,] nelze odchýlit nebo

b) souběhem různých opatření, včetně porušování lidských práv, který je dostatečně závažný k tomu, aby postihl jednotlivce způsobem podobným uvedenému v písmenu a).

2. Za pronásledování ve smyslu odstavce 1 mohou být mimo jiné považována tato jednání:

[...]

b) právní, správní, policejní nebo soudní opatření, která jsou sama o sobě diskriminační nebo jsou prováděna diskriminačním způsobem;

c) nepřiměřené nebo diskriminační trestní stíhání nebo trestání;

[...]

e) trestní stíhání nebo trest za odepření výkonu vojenské služby za konfliktu, jestliže by výkon vojenské služby zahrnoval zločiny nebo jednání spadající do doložek o vyloučení uvedených v čl. 12 odst. 2;

[...]“

9 Článek 9 odst. 3 směrnice 2004/83 vyžaduje existenci souvislosti mezi důvody pronásledování uvedenými v článku 10 této směrnice a akty pronásledování.

10 Článek 12 uvedené směrnice, nadepsaný „Vyloučení“, v odstavcích 2 a 3 uvádí:

„2. Státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti je vyloučen z postavení uprchlíka, existují-li závažné důvody se domnívat, že

a) se dopustil zločinu proti míru, válečného zločinu nebo zločinu proti lidskosti ve smyslu mezinárodních dokumentů obsahujících ustanovení o těchto zločinech;

b) se dopustil vážného nepolitického zločinu mimo zemi svého azylu dříve, než byl uznán uprchlíkem, tj. před vydáním povolení k pobytu na základě přiznání postavení uprchlíka. Za vážné nepolitické zločiny lze považovat zvlášť kruté činy, přestože byly údajně spáchány s politickým cílem;

c) je vinen činy, které jsou v rozporu se zásadami a cíli OSN uvedenými v preambuli a v článcích 1 a 2 Charty OSN.

3. Odstavec 2 se vztahuje […] na osoby, které podněcují k páchání zločinů v něm uvedených nebo se na jejich páchání jinak účastní.“

11 Podle článku 13 téže směrnice 2004/83 přizná členský stát postavení uprchlíka žadateli, pokud splní zejména podmínky uvedené v článcích 9 a 10 této směrnice.

Německé právo

12 Ustanovení § 3 odst. 1 a 2 zákona o azylovém řízení (Asylverfahrensgesetz) ze dne 27. července 1993 (BGBl. 1993 I, s. 1361), ve znění zveřejněném dne 2. září 2008 (BGBl. 2008 I, s. 1798, dále jen „AsylVfG“), na který odkazuje předkládající soud, uvádí:

„1. Cizinec je uprchlíkem ve smyslu [Ženevské] úmluvy, pokud je ve státě, kterého je státním příslušníkem, nebo ve kterém měl jako osoba bez státní příslušnosti dosavadní pobyt, vystaven hrozbám uvedeným v § 60 odst. 1 zákona o pobytu, výdělečné činnosti a začleňování cizinců na spolkovém území (Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet) ze dne 30. července 2004 (BGBl. 2004 I, s. 1950, dále jen „Aufenthaltsgesetz“).

2. Cizinec není uprchlíkem ve smyslu odstavce 1, existují-li závažné důvody se domnívat, že:

1) se dopustil zločinu proti míru, válečného zločinu nebo zločinu proti lidskosti ve smyslu vypracovaných mezinárodních právních instrumentů obsahujících ustanovení o těchto zločinech,

2) se dopustil vážného nepolitického zločinu mimo spolkové území dříve, než byl uznán uprchlíkem, zejména pak zvlášť krutého činu, přestože byl údajně spáchán s politickým cílem, nebo

3) jednal v rozporu s cíli a zásadami Organizace spojených národů.

První věta se vztahuje také na cizince, kteří podněcují k páchání zločinů nebo činů uvedených v daném odstavci nebo se na jejich páchání jinak účastní.“

13 Ustanovení § 60 odst. 1 Aufenthaltsgesetz, ve znění zveřejněném dne 25. února 2008 (BGBl. 2008 I, s. 162), uvádí:

„1. Podle [Ženevské] úmluvy nemůže být cizí státní příslušník vyhoštěn do státu, ve kterém je z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů ohrožen jeho život nebo jeho svoboda. [...] Původci pronásledování ve smyslu první věty mohou být

a) stát,

b) strany nebo organizace ovládající stát nebo podstatnou část území státu, nebo

c) nestátní původci, vyjde-li najevo, že původci uvedení v písm. a) a b), včetně mezinárodních organizací, nejsou schopni nebo ochotni poskytnout ochranu před pronásledováním, a to bez ohledu na otázku, zda v zemi existuje státní moc, či nikoliv,

ledaže existuje možnost útěku na vnitrostátní úrovni. Za účelem určení, zda se jedná o pronásledování ve smyslu první věty, je třeba doplňkově použít čl. 4 odst. 4 a články 7 až 10 směrnice 2004/83 [...]. Pokud se cizinec dovolává zákazu vyhoštění podle tohoto odstavce, Bundesamt für Migration und Flüchtlinge [(Spolkový úřad pro migraci a uprchlíky)] [...] v azylovém řízení určí, zda jsou splněny podmínky požadované v první větě a zda je namístě přiznat cizinci postavení uprchlíka. Rozhodnutí Bundesamt für Migration und Flüchtlinge lze napadnout jen na základě ustanovení [AsylVfG].“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

14 Andre Lawrence Shepherd, státní příslušník Spojených států, se ve své zemi v prosinci 2003 zavázal vykonávat činnou službu v americké armádě po dobu patnácti měsíců. Byl vyškolen na servisního technika pro vrtulníky a v září 2004 byl přeložen k jednotce vzdušných sil v Katterbachu (Německo). Jeho jednotka byla již v té době zapojena do operací v Iráku, a A. L. Shepherd proto odjel do vojenského tábora Speicher, který se nachází poblíž Tikritu (Irák).

15 Andre Lawrence Shepherd měl od září 2004 do února 2005 na starosti údržbu vrtulníků a neúčastnil se přímo vojenských operací ani bojů.

16 V únoru 2005 se jeho jednotka vrátila do Německa. Andre Lawrence Shepherd prodloužil svůj poměr k armádě.

17 Dne 1. dubna 2007 obdržel povolávací rozkaz k návratu do Iráku. Před odjezdem z Německa opustil dne 11. dubna 2007 armádu s tím, že se již nemůže účastnit války v Iráku, kterou považuje za protiprávní, a válečných zločinů, které byly podle jeho názoru v Iráku páchány. Do srpna 2008, kdy podal žádost o azyl k příslušným německým orgánům, bydlel u svého známého. Na podporu své žádosti v podstatě uvedl, že z důvodu odmítnutí vykonávat vojenskou službu v Iráku mu hrozí trestní stíhání a vzhledem k tomu, že dezerce je z amerického pohledu závažný zločin, ovlivňuje jeho život, neboť jej vystavuje v jeho zemi společenské ostrakizaci.

18 Bundesamt für Migration und Flüchtlinge zamítl žádost o azyl rozhodnutím ze dne 31. března 2011.

19 Dotyčný navrhl předkládajícímu soudu, aby toto rozhodnutí zrušil a aby mu bylo přiznáno postavení uprchlíka. Vycházel z ustanovení § 3 odst. 1 a 4 AsylVfG ve spojení s § 60 odst. 1 Aufenthaltsgesetz.

20 Pro předkládající soud je kromě otázky, zda žadateli bude v budoucnu v zemi původu hrozit pronásledování z důvodu dezerce, důležité zejména určit míru zapojení do vojenských operací, která je vyžadována od příslušníka ozbrojených sil k tomu, aby sankce plynoucí z jeho dezerce mohly být kvalifikovány jako „pronásledování“ ve smyslu čl. 9 odst. 2 písm. e) směrnice 2004/83, neboť výraz „výkon vojenské služby zahrn[uje] zločiny […] uveden[é] v čl. 12 odst. 2“, který je v tomto ustanovení uveden, není jasně definován.

21 Za těchto podmínek se Bayerisches Verwaltungsgericht München rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Má být čl. 9 odst. 2 písm. e) směrnice 2004/83 vykládán v tom smyslu, že se ochrana vztahuje jen na takové osoby, jejichž konkrétní okruh vojenských úkolů zahrnuje přímou účast na bojových operacích, to znamená zásahy se zbraní, resp. osoby, které disponují pravomocí takovéto zásahy nařizovat (první alternativa), nebo mohou pod ochranu tohoto ustanovení spadat i jiní příslušníci ozbrojených sil, pokud se okruh jejich úkolů omezuje na logistickou a technickou podporu jednotky mimo vlastních bojových operací a samotný průběh boje ovlivňují jen nepřímo (druhá alternativa)?

2) Pro případ, že na první otázku bude odpovězeno ve smyslu druhé alternativy:

Má být čl. 9 odst. 2 písm. e) směrnice 2004/83 vykládán v tom smyslu, že vojenská služba v (mezinárodním nebo vnitrostátním) konfliktu musí převážně nebo systematicky podněcovat k páchání zločinů nebo jednání ve smyslu čl. 12 odst. 2 směrnice 2004/83 (první alternativa) resp. je vyžadovat, nebo stačí, že žadatel o azyl doloží, že ozbrojené síly, ke kterým patří, spáchaly v oblasti svého nasazení v jednotlivých případech zločiny ve smyslu čl. 12 odst. 2 písm. a) směrnice 2004/83, a to buď proto, že se jednotlivé rozkazy k nasazení ukázaly být zločinnými v tomto smyslu, nebo proto, že se jednalo o excesy jednotlivých osob (druhá alternativa)?

3) Pro případ, že na druhou otázku budu odpovězeno ve smyslu druhé alternativy:

Bude uprchlíkovi poskytnuta ochrana jen tehdy, lze-li i do budoucna se značnou pravděpodobností, mimo rozumné pochybnosti, počítat s tím, že dojde k porušování humanitárního mezinárodního práva, nebo stačí, označí-li žadatel o azyl skutečnosti, podle kterých v konkrétním konfliktu (nutně nebo pravděpodobně) dojde k takovým zločinům, a proto nelze vyloučit možnost, že by do nich mohl být zapojen?

4) Vylučuje netolerování nebo stíhání porušení humanitárního mezinárodního práva vojenskými soudy poskytnutí ochrany uprchlíkům podle čl. 9 odst. 2 písm. e) směrnice 2004/83, nebo tato skutečnost nehraje roli?

Musí dojít až ke stíhání Mezinárodním trestním soudem?

5) Vylučuje skutečnost, že nasazení jednotek resp. obsazení území bylo schváleno mezinárodním společenstvím nebo se opírá o mandát Rady bezpečnosti Organizace spojených národů, ochranu uprchlíků?

6) Je pro přiznání ochrany uprchlíků podle čl. 9 odst. 2 písm. e) 2004/83 nezbytné, aby žadatel o azyl mohl být při plnění služebních povinností odsouzen podle Statutu Mezinárodního trestního soudu (první alternativa), nebo se ochrana uprchlíků poskytne i tehdy, není-li této hranice dosaženo, takže se žadatel o azyl nemusí obávat trestního stíhání, avšak není s to uvést plnění vojenské služby do souladu se svým svědomím (druhá alternativa)?

7) Pro případ, že na šestou otázku bude odpovězeno ve smyslu druhé alternativy:

Vylučuje skutečnost, že žadatel o azyl nevyužil možnosti nechat proběhnout řádné řízení o odepření výkonu služby ve válce, i když k tomu měl příležitost, ochranu uprchlíků podle výše uvedených ustanovení, nebo přichází ochrana uprchlíka v úvahu i tehdy, jedná-li se o aktuální rozhodnutí podle jeho svědomí?

8) Představuje propuštění z armády se ztrátou cti, uložení trestu odnětí svobody a s tím související společenská ostrakizace a znevýhodňování akt pronásledování ve smyslu čl. 9 odst. 2 písm. b) nebo písm. c) směrnice 2004/83?“

K předběžným otázkám

Úvodní poznámky

22 Zaprvé je třeba připomenout, že z bodů 3, 16 a 17 odůvodnění směrnice 2004/83 vyplývá, že Ženevská úmluva je základem mezinárodního právního režimu na ochranu uprchlíků a ustanovení této směrnice o podmínkách pro přiznání postavení uprchlíka, jakož i o obsahu tohoto postavení byla přijata jako vodítko pro příslušné orgány členských států při uplatňování této úmluvy na základě společných pojmů a kritérií (rozsudek X a další, C-199/12 až C-201/12, EU:C:2013:720, bod 39 a citovaná judikatura).

23 Výklad ustanovení směrnice 2004/83 tedy musí být podáván ve světle obecné systematiky a účelu této směrnice, s ohledem na Ženevskou úmluvu a ostatní příslušné smlouvy uvedené v čl. 78 odst. 1 SFEU. Jak vyplývá z bodu 10 odůvodnění této směrnice, tento výklad musí rovněž ctít práva uznaná Listinou základních práv Evropské unie (rozsudek X a další, EU:C:2013:720, bod 40).

24 Zadruhé je třeba připomenout, že podle čl. 2 písm. c) směrnice 2004/83 je uprchlíkem zejména státní příslušník třetí země, který se „v důsledku oprávněných obav před pronásledováním“ z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů nachází mimo zemi své státní příslušnosti a není schopen přijmout, nebo „vzhledem ke shora uvedeným obavám“ odmítá „ochranu“ dotyčné země. Dotyčný státní příslušník tak musí mít vzhledem k okolnostem existujícím v zemi jeho původu oprávněné obavy, že bude vystaven pronásledování alespoň z jednoho z pěti důvodů uvedených v této směrnici a v Ženevské úmluvě (rozsudek Salahadin Abdulla a další, C-175/08, C-176/08, C-178/08 a C-179/08, EU:C:2010:105, body 56 a 57).

25 Zatřetí je třeba zdůraznit, že článek 9 směrnice 2004/83 definuje okolnosti, za kterých lze jednání považovat za pronásledování ve smyslu čl. 1 oddílu A Ženevské úmluvy. Článek 9 odst. 1 písm. a) této směrnice v tomto ohledu uvádí, že relevantní jednání musí být svou povahou nebo opakováním dostatečně závažná, aby představovala vážné porušení základních lidských práv, zejména absolutních práv, od nichž se podle čl. 15 odst. 2 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod nelze odchýlit. Článek 9 odst. 1 písm. b) dané směrnice mimoto uvádí, že souběh různých opatření, včetně porušování lidských práv, který je dostatečně závažný na to, aby postihl jednotlivce způsobem podobným uvedenému v čl. 9 odst. 1 písm. a) téže směrnice, je třeba rovněž považovat za

pronásledování. Z těchto ustanovení vyplývá, že k tomu, aby porušení základních práv představovalo pronásledování ve smyslu čl. 1 oddílu A Ženevské úmluvy, musí dosahovat určité míry závažnosti (rozsudek X a další, EU:C:2013:720, body 51 až 53).

26 Začtvrté je třeba uvést, že při individuálním posouzení žádosti o mezinárodní ochranu je třeba podle čl. 4 odst. 3 písm. a), b) a c) směrnice 2004/83 zohlednit všechny významné skutečnosti týkající se země původu v době rozhodování o žádosti, významná prohlášení a dokumenty předložené žadatelem, jakož i jeho konkrétní postavení a osobní situaci.

27 Ustanovení čl. 9 odst. 2 písm. e) směrnice 2004/83, která zmiňuje předkládající soud v prvních sedmi otázkách, a ustanovení čl. 9 odst. 2 písm. b) a c), která uvedený soud zmiňuje v osmé otázce, je třeba vyložit ve světle těchto úvah.

28 Z tohoto hlediska je třeba rovněž připomenout, že čl. 9 odst. 2 směrnice 2004/83 uvádí, že „[z]a pronásledování ve smyslu odstavce 1 mohou být mimo jiné považována tato jednání: [...] b) právní, správní, policejní nebo soudní opatření, která jsou sama o sobě diskriminační nebo jsou prováděna diskriminačním způsobem; c) nepřiměřené nebo diskriminační trestní stíhání nebo trestání; [...] e) trestní stíhání nebo trest za odepření výkonu vojenské služby za konfliktu, jestliže by výkon vojenské služby zahrnoval zločiny nebo jednání spadající do doložek o vyloučení uvedených v čl. 12 odst. 2“.

29 Pokud jde kromě toho o čl. 12 odst. 2 směrnice 2004/83, v kontextu věci v původním řízení je relevantní pouze odkaz na „válečné zločiny“ uvedené v písmeni a) tohoto odstavce, jak uvedla generální advokátka v bodech 39 až 43 svého stanoviska.

K první až sedmé otázce

30 Podstatou těchto otázek předkládajícího soudu, které je třeba zkoumat společně, je, zda ustanovení čl. 9 odst. 2 písm. e) směrnice 2004/83 musí být vykládána v tom smyslu, že mají na posouzení – které musí vnitrostátní orgány provést za účelem ověření toho, zda se na takovou situaci, jako je situace dotčená v původním řízení, vztahují tato ustanovení – rozhodující vliv některé okolnosti související zejména s povahou úkolů plněných dotyčným vojákem, povahou odepření, které uplatňuje, povahou dotčeného konfliktu a povahou zločinů, na kterých by se podílel.

31 Před posouzením rozsahu takových okolností je třeba uvést, že je nesporné, že ve věci v původním řízení je státní příslušník, který žádá o přiznání postavení uprchlíka, za odepření výkonu služby během konfliktu vystaven v zemi původu trestnímu stíhání a trestům. Proto se projednávané otázky, jak ostatně vyplývá z předkládacího rozhodnutí, netýkají důvodů pronásledování, které jsou uvedeny v článku 10 směrnice 2004/83, ale pouze okolností, které jsou vyžadovány k tomu, aby tyto trestní stíhání a tresty mohly být kvalifikovány jako „akty pronásledování“ uvedené v čl. 9 odst. 2 písm. e) této směrnice.

32 Dále je třeba připomenout, že jak vyplývá zejména z bodů 1 a 6 odůvodnění směrnice 2004/83, jejím cílem je zjistit totožnost osob, které donuceny okolnostmi skutečně a oprávněně potřebují mezinárodní ochranu v Unii. Kontext této směrnice je převážně humanitární (v tomto smyslu viz rozsudek B a D, C-57/09 a C-101/09, EU:C:2010:661, bod 93).

33 V tomto kontextu je třeba konstatovat, že ustanovení čl. 9 odst. 2 písm. e) směrnice 2004/83, která se týkají odepření výkonu vojenské služby za konfliktu, jestliže by výkon této služby předpokládal spáchání válečných zločinů, neobsahují žádná omezení, pokud jde o osoby dotčené takovou službou. Je tedy třeba připustit, že unijní zákonodárce nechtěl přijetím těchto ustanovení omezit jejich působnost na určité osoby vykonávající takovou službu zejména pak v závislosti na jejich postavení ve vojenské

hierarchii, podmínek, za kterých byly povolány do služby, nebo také povahy činností, které vykonávají. Jak uvedla generální advokátka v bodě 32 svého stanoviska, tato ustanovení se vztahují na všechny příslušníky ozbrojených sil, tedy včetně logistického nebo podpůrného personálu.

34 Avšak vzhledem k cíli směrnice 2004/83, který je připomenut v bodě 32 tohoto rozsudku a kterým je zjistit totožnost osob, které donuceny okolnostmi skutečně a oprávněně potřebují mezinárodní ochranu v Unii, je status příslušníků ozbrojených sil nezbytnou, avšak nikoli dostatečnou podmínku k získání ochrany, která plyne z ustanovení čl. 9 odst. 2 písm. e) této směrnice.

35 Pokud jde zaprvé o podmínky použití čl. 9 odst. 2 písm. e) směrnice 2004/83, je třeba na prvním místě uvést, že toto ustanovení se týká situace konfliktu. Z toho plyne, že každé odepření vojenské služby – ať již z jakéhokoli důvodu – nemůže v případě, kdy se nejedná o takový konflikt, spadat do působnosti uvedeného ustanovení. Okolnosti, jejichž rozsah má Soudní dvůr posoudit za účelem vymezení této působnosti, musí tedy přímo souviset s daným konfliktem.

36 Zadruhé samotné znění čl. 9 odst. 2 písm. e) směrnice 2004/83 uvádí, že spáchání válečných zločinů by předpokládal samotný výkon vojenské služby. Toto ustanovení se neomezuje jen na situaci, kdy by žadatel byl osobně veden ke spáchání takových zločinů.

37 Z toho plyne, že unijní zákonodárce chtěl, aby byl objektivně zohledněn obecný kontext, ve kterém je tato služba vykonávána. Situace, kdy by se žadatel pouze nepřímo účastnil páchání takových zločinů, protože by zejména nepatřil k bojovým jednotkám, ale byl například přidělen k jednotce logistiky nebo podpory, nejsou proto v zásadě vyloučeny. Okolnost, že dotyčný by z důvodu pouze nepřímé povahy této účasti nemohl být osobně stíhán podle kritérií trestního práva, a zejména nemohl být stíhán před Mezinárodním trestním soudem, proto nemůže bránit ochraně, která vyplývá z čl. 9 odst. 2 písm. e) směrnice 2004/83.

38 Avšak i když nárok na mezinárodní ochranu není vyhrazen osobám, které by mohly být osobně vedeny ke spáchání činů kvalifikovaných jako válečné zločiny, zejména pak bojovým jednotkám, může být tato ochrana rozšířena jen na takové jiné osoby, které by plnění jejich úkolů mohlo dostatečně přímým způsobem a s přiměřenou pravděpodobností vést k účasti na takových činech.

39 Zatřetí je třeba poznamenat, že cílem čl. 9 odst. 2 písm. e) směrnice 2004/83 je chránit žadatele, který odmítá vojenskou službu, protože nechce být v budoucnu vystaven spáchání činů, jež svou povahou odpovídají činům uvedeným v čl. 12 odst. 2 této směrnice. Dotyčný se tedy může opírat i jen o pravděpodobnost spáchání takových činů. Z toho plyne, že tato ustanovení uvedené směrnice nelze vykládat v tom smyslu, že se vztahují výhradně na situace, kdy je prokázáno, že jednotka, ke které patří žadatel, již spáchala válečné zločiny. Nelze navíc požadovat, aby činy této jednotky již byly sankcionovány Mezinárodním trestním soudem, a to i za předpokladu, že má uvedený soud v dané věci pravomoc.

40 Konečně začtvrté je třeba uvést, že některé události, jako jsou zejména chování jednotky, ke které patří žadatel, v minulosti nebo odsouzení příslušníků této jednotky za trestný čin, mohou být sice v rámci posuzování skutečností, které provádějí podle čl. 4 odst. 3 směrnice 2004/83 pod soudní kontrolou pouze vnitrostátní orgány za účelem kvalifikace situace dotčené služby, jednou z indicií, že se tato jednotka pravděpodobně znovu dopustí válečných zločinů, nemohou však samy o sobě v okamžiku odepření služby žadatelem o přiznání postavení uprchlíka automaticky dokazovat, že takové zločiny budou pravděpodobně spáchány. Posouzení, které musí provést vnitrostátní orgány, může být za těchto podmínek založeno pouze na souboru indicií, které mohou s ohledem na všechny dané okolnosti jako jediné prokázat, že v důsledku situace této služby je uskutečnění takových činů pravděpodobné.

41 Pokud jde zadruhé o význam, který je třeba připisovat okolnosti, že dotyčný stát stíhá válečné zločiny, nebo okolnosti, že ozbrojený zásah byl zahájen na základě mandátu Rady bezpečnosti Organizace spojených národů, nebo na základě konsenzu mezinárodního společenství, je třeba uvést, že ozbrojený zásah vedený na základě rezoluce uvedené Rady bezpečnosti v zásadě poskytuje veškeré záruky, že při tomto zásahu nebudou páchány válečné zločiny, a že totéž v zásadě platí pro operaci na základě mezinárodního konsenzu. Za těchto podmínek sice nelze nikdy vyloučit, že v rámci válečných operací budou spáchány činy, které jsou v rozporu se samotnými zásadami Charty Organizace spojených národů, avšak okolnost, že k ozbrojenému zásahu došlo v takovém rámci, musí být zohledněna.

42 Dále je třeba uvést, že podle čl. 4 odst. 3 písm. a) směrnice 2004/83 musí být takový význam přisouzen rovněž okolnosti, že stát nebo státy, které provádí operace, stíhají válečné zločiny. V důsledku skutečnosti, že v právním řádu těchto států existují právní předpisy, které stanoví tresty za válečné zločiny, a soudy, které zajišťují jejich účinné stíhání, je málo pravděpodobné, že by voják některého z těchto států mohl být veden ke spáchání takových zločinů, a od této skutečnosti proto nelze v žádném případě odhlédnout.

43 Z toho plyne, že osoba, která usiluje o přiznání postavení uprchlíka podle čl. 9 odst. 2 písm. e) směrnice 2004/83, musí za takových podmínek s dostatečnou přesvědčivostí prokázat, že jednotka, ke které patří, provádí nebo v minulosti prováděla operace, které jí byly přiděleny, za takových podmínek, že je vysoce pravděpodobné spáchání činů, jejichž povaha odpovídá činům uvedeným v tomto ustanovení.

44 Zatřetí, jelikož pronásledování, kterého se dovolává žadatel o přiznání postavení uprchlíka, musí podle těchto ustanovení směrnice 2004/83 vyplývat z jeho odepření vykonávat vojenskou službu, toto odepření musí představovat jediný prostředek umožňující tomuto žadateli vyhnout se účasti na tvrzených válečných zločinech. Posouzení, které musí provést vnitrostátní orgány, musí v tomto ohledu zohlednit v souladu s čl. 4 odst. 3 písm. c) směrnice 2004/83 zejména skutečnost, že v projednávaném případě uvedený žadatel nejenže vstoupil do ozbrojených sil dobrovolně, když již byly zapojeny do konfliktu v Iráku, ale i poté, co v rámci těchto ozbrojených sil absolvoval první pobyt v této zemi, obnovil svůj poměr k uvedeným silám.

45 Z toho plyne, že okolnost uvedená předkládajícím soudem v sedmé otázce, že žadatel o přiznání postavení uprchlíka nevyužil řízení za účelem získání postavení odpírače vojenské služby z důvodu svědomí, vylučuje jakoukoli ochranu podle čl. 9 odst. 2 písm. e) směrnice 2004/83, ledaže uvedený žadatel prokáže, že neměl žádné řízení takové povahy ve své konkrétní situaci k dispozici.

46 S ohledem na všechny tyto úvahy je třeba na první až sedmou otázku odpovědět, že ustanovení čl. 9 odst. 2 písm. e) směrnice 2004/83 musí být vykládána v tom smyslu, že:

— se vztahují na všechny příslušníky ozbrojených sil, včetně logistického nebo podpůrného personálu;

— se týkají situace, kdy by spáchání válečných zločinů v daném konfliktu předpokládala samotná vykonávaná vojenská služba, včetně situací, kdy by se žadatel o přiznání postavení uprchlíka účastnil spáchání takových zločinů jen nepřímo, jelikož by při plnění svých úkolů s rozumnou mírou pravděpodobnosti poskytl nezbytnou podporu pro přípravu nebo uskutečnění těchto zločinů;

— se nevztahují výhradně na situace, kdy je prokázáno, že válečné zločiny již byly spáchány nebo by mohly spadat do pravomoci Mezinárodního trestního soudu, ale též na situace, kdy je žadatel o přiznání postavení uprchlíka schopen prokázat, že je vysoce pravděpodobné, že takové činy budou spáchány;

— posouzení skutečností, které provádí pod soudní kontrolou pouze vnitrostátní orgány za účelem kvalifikace situace dotyčné služby, musí vycházet ze souboru indicií, které mohou s ohledem na veškeré dané okolnosti, zejména okolnosti týkající se významných skutečností týkajících se země původu v okamžiku rozhodnutí o žádosti, jakož i konkrétního postavení a osobní situace žadatele, prokázat, že v důsledku situace služby je uskutečnění tvrzených válečných zločinů pravděpodobné;

— při posuzování, které je věcí vnitrostátních orgánů, musí být vzaty v úvahu okolnosti, že vojenský zásah byl zahájen na základě mandátu Rady bezpečnosti Organizace Spojených národů nebo na základě konsenzu mezinárodního společenství a že stát nebo státy, které provádí operace, stíhají válečné zločiny, a

— odepření výkonu vojenské služby musí být jediným prostředkem umožňujícím žadateli o přiznání postavení uprchlíka vyhnout se účasti na tvrzených válečných zločinech, a že pokud tedy tento žadatel nevyužil řízení za účelem získání postavení odpírače vojenské služby z důvodu svědomí, taková okolnost vylučuje jakoukoli ochranu podle čl. 9 odst. 2 písm. e) směrnice 2004/83, ledaže uvedený žadatel prokáže, že neměl žádné řízení takové povahy ve své konkrétní situaci k dispozici.

K osmé otázce

47 Podstatou osmé otázky předkládajícího soudu je, zda ustanovení čl. 9 odst. 2 písm. b) a c) směrnice 2004/83 musí být vykládána v tom smyslu, že za akty pronásledování, které uvádí, musí být považována taková opatření, kterým je vystaven voják z důvodu odepření vykonat vojenskou službu, jako jsou uložení trestu odnětí svobody, propuštění z armády se ztrátou cti a s tím související sociální ostrakizace a znevýhodnění.

48 S ohledem na úvahy, které předkládající soud uvedl na podporu svých předchozích otázek, je třeba mít za to, že uvedený soud váže projednávanou otázku jedině na případ, kdy vnitrostátní orgány pověřené posouzením žádosti žalobce v původním řízení by měly za to, že není prokázáno, že by výkon služby, který odepřel, předpokládal spáchání válečných zločinů.

49 Za těchto podmínek je třeba nejprve uvést, že ustanovení čl. 9 odst. 2 písm. b) a c) směrnice 2004/83 se týkají aktů, které přijaly orgány veřejné moci a jejichž diskriminační nebo nepřiměřená povaha musí podle odstavce 1 tohoto článku dosahovat určité míry závažnosti, jak bylo připomenuto v bodě 25 tohoto rozsudku, aby byla považována za porušení základních práv představující pronásledování ve smyslu čl. 1 oddílu A Ženevské úmluvy.

50 Jak uvádí generální advokátka v bodě 80 svého stanoviska, určení toho, zda trestní stíhání žalobce v původním řízení a trest mu uložený v zemi jeho původu za odepření vykonat vojenskou službu mají nepřiměřenou povahu, předpokládá, že bude ověřeno, že tyto akty překračují meze toho, co je nezbytné pro výkon legitimního práva dotyčného státu udržovat ozbrojené síly.

51 Posouzení této nezbytnosti sice předpokládá, že budou zohledněny skutečnosti různé povahy, zvláště politické a strategické, na nichž je založena legitimita tohoto práva a podmínky jeho výkonu, avšak žádná skutečnost ve spise předloženém Soudnímu dvoru neumožňuje učinit závěr, že by takové právo v kontextu věci v původním řízení mělo být zpochybněno, ani závěr, že by jeho výkon neodůvodňoval to, že vojákům, kteří mají v úmyslu vyhnout se službě, budou uloženy tresty nebo budou v takovém případě propuštěni z armády.

52 Z údajů poskytnutých předkládajícím soudem sice vyplývá, že žalobci v původním řízení by za dezerci hrozil trest odnětí svobody od 100 dnů do patnácti měsíců, který může dosáhnout až pěti let, avšak nic ve spise předloženém Soudnímu dvoru neumožňuje mít za to, že taková opatření by zjevně překračovala meze toho, co je nezbytné pro výkon legitimního práva dotyčného státu udržovat ozbrojené síly.

53 Je však na vnitrostátních orgánech, aby v tomto ohledu zkoumaly všechny významné skutečnosti týkajících se země, z níž pochází žadatel o přiznání postavení uprchlíka, včetně právních předpisů této země a způsobu jejich uplatňování, jak stanoví čl. 4 odst. 3 písm. a) směrnice 2004/83.

54 Dále je třeba uvést, že přezkum diskriminační povahy dotčených aktů by předpokládal ověření toho, zda lze situaci vojáků, kteří odepřeli výkon služby, s ohledem na cíle právních předpisů týkajících se legitimního výkonu práva udržovat ozbrojené síly srovnávat se situací ostatních osob za účelem určení toho, zda tresty uložené vojákům mohou mít zjevně diskriminační povahu. Skutečnosti obsažené ve spise předloženém Soudnímu dvoru však neumožňují mít za to, že by v projednávané věci existovala taková srovnatelná situace. Je v každém případě věcí vnitrostátních orgánů, aby tuto skutečnost ověřily.

55 Konečně „s tím související sociální ostrakizace a znevýhodňování“, které uvádí předkládající soud ve své otázce, jsou patrně pouze důsledkem opatření, trestních stíhání nebo trestů uvedených v čl. 9 odst. 2 písm. b) a c) směrnice 2004/83, a nelze mít tedy za to, že jako takové patří mezi posledně uvedené.

56 S ohledem na výše uvedené úvahy je třeba na osmou otázku odpovědět, že ustanovení čl. 9 odst. 2 písm. b) a c) směrnice 2004/83 musí být vykládána v tom smyslu, že za takových okolností, jako jsou okolnosti ve věci v původním řízení, se nejeví, že by taková opatření, kterým je vystaven voják z důvodu odepření vykonat službu, jako jsou uložení trestu odnětí svobody nebo propuštění z armády, mohla být s ohledem na legitimní výkon práva dotyčného státu udržovat ozbrojené síly považována za natolik nepřiměřená nebo diskriminační, že by patřila mezi akty pronásledování, které uvádí tato ustanovení. Je však věcí vnitrostátních orgánů, aby tuto skutečnost ověřily.

K nákladům řízení

57 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

1) Ustanovení čl. 9 odst. 2 písm. e) směrnice Rady 2004/83/ES ze dne 29. dubna 2004 o minimálních normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli žádat o postavení uprchlíka nebo osoby, která z jiných důvodů potřebuje mezinárodní ochranu, a o obsahu poskytované ochrany musí být vykládána v tom smyslu, že:

— se vztahují na všechny příslušníky ozbrojených sil, včetně logistického nebo podpůrného personálu;

— se týkají situace, kdy by spáchání válečných zločinů v daném konfliktu předpokládala samotná vykonávaná vojenská služba, včetně situací, kdy by se žadatel o přiznání postavení uprchlíka účastnil spáchání takových zločinů jen nepřímo, jelikož by při plnění svých úkolů s rozumnou mírou pravděpodobnosti poskytl nezbytnou podporu pro přípravu nebo uskutečnění těchto zločinů;

— se nevztahují výhradně na situace, kdy je prokázáno, že válečné zločiny již byly spáchány nebo by mohly spadat do pravomoci Mezinárodního trestního soudu, ale též na situace, kdy je žadatel o přiznání postavení uprchlíka schopen prokázat, že je vysoce pravděpodobné, že takové činy budou spáchány;

— **posouzení skutečností, které provádí pod soudní kontrolou pouze vnitrostátní orgány za účelem kvalifikace situace dotyčné služby, musí vycházet ze souboru indicií, které mohou s ohledem na všechny dané okolnosti, zejména okolnosti týkající se významných skutečností týkajících se země původu v okamžiku rozhodnutí o žádosti, jakož i konkrétního postavení a osobní situace žadatele, prokázat, že v důsledku situace služby je uskutečnění tvrzených válečných zločinů pravděpodobné;**

— **při posuzování, které je věcí vnitrostátních orgánů, musí být vzaty v úvahu okolnosti, že vojenský zásah byl zahájen na základě mandátu Rady bezpečnosti Organizace Spojených národů nebo na základě konsenzu mezinárodního společenství a že stát nebo státy, které provádí operace, stíhají válečné zločiny, a**

— **odepření výkonu vojenské služby musí být jediným prostředkem umožňujícím žadateli o přiznání postavení uprchlíka vyhnout se účasti na tvrzených válečných zločinech, a že pokud tedy tento žadatel nevyužil řízení za účelem získání postavení odpírače vojenské služby z důvodu svědomí, taková okolnost vylučuje jakoukoli ochranu podle čl. 9 odst. 2 písm. e) směrnice 2004/83, ledaže uvedený žadatel prokáže, že neměl žádné řízení takové povahy ve své konkrétní situaci k dispozici.**

2) **Ustanovení čl. 9 odst. 2 písm. b) a c) směrnice 2004/83 musí být vykládána v tom smyslu, že za takových okolností, jako jsou okolnosti ve věci v původním řízení, se nejeví, že by taková opatření, kterým je vystaven voják z důvodu odepření vykonat službu, jako jsou uložení trestu odnětí svobody nebo propuštění z armády, mohla být s ohledem na legitimní výkon práva dotyčného státu udržovat ozbrojené síly považována za natolik nepřiměřená nebo diskriminační, že by patřila mezi akty pronásledování, které uvádí tato ustanovení. Je však věcí vnitrostátních orgánů, aby tuto skutečnost ověřily.**

Podpisy.